

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 32.

НА ЦЕТИЊУ, У ПОНЕЂЕЉНИК 19. АВГУСТА (31. КОЛОВОЗА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА* излази један пут недељом. Стоји за ПРВУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 6; по год. 3; четврт год. н. 1. 50, н. 2. За СРБИЈУ год. н. 7; по г. н. 3. 50; четврт н. 1. 75, н. 2. За сва друга земља год. н. 9. по год. н. 4; четврт год. н. 2. За остале земља се за ред 5 новчана. Предлата и сва наруџбе плаћа се албанскарама, а доноси уреднику на Цетиње.

ПОКРЕТИ У ТУРСКОЈ.

Царски на својим саставницима и владе иницијативе у својим изјављивањима нијесу престајали доказивати потребу мира и очигледно, да они хоће мир, и да ће га очувати и одржати против свакога, који би га хтио нарушити. Ми смо не један пут докљивали, да оне силе не хоће мир ради самота мира, него ради будућих скорих догађаја, за које се спремају, ради које спремају и је мир потребан. Бриселски конгрес, који још није био у руској основи, и ако носи маску мирољубивости, и сам највјештује рат, јер не ради он о миру, не ради да се одложи рат, да се могући међународни спорови нерјешавају ратом, него међународни судом, што је у осталом у овом постојећем питању, као на пр. источном, и немогућно, него само да уближи грозе рата.

Непостојанство или боље рећи присавност садашњег стања мира показује још јасније како настојање свих држава на уређењу и учвршћењу својих војничких сила. С милионама они су повећали своје одређење за војничке потребе. Кад неки имају својих рачуна и свирани поглед на извјешне догађаја у скорој будућности, неби се могли никакво оправдати такви горостасни издаци и обраћања ова пажња на неговале војничке силе, што обоје не само наривости, него у неколико и спречава развитак државе.

Од свих држава, Турска, а о којој хоћево и да говоримо, највише, особито у потоње вријеме показује некога војничкога кретања. Осим што набавља много оружје, она је предузела и њока унутрашња уређења, покрене многу војску и преијешта и највјешти на највиша мјеста своје најбоље генерале.

Ово особито ишту пажњу мора привлачити, јер је Босна то, гдје поста своју особиту дјелатност развија. У Зворнику поставила је она Мустафа пашу, у Бахању Изет-пашу који се у Јерусалиму одликовао као ваљан војник, а у Трапиз, ваљну позицију, поставила је енергичнога Али пашу. И у Призрену је проијеман заповједник. Она најменовала са Дервиш пашом у Сарајево на челу, имају свога значаја. Уз ово поздрављује се, да је турска влада на више мјеста окупила војску. Истина, да знатни дво терега, који кретаће војске собом доноси, слади на једну рију, али самојоко и само државу стају великих повлачких жртава. Турска, које је финансијско стање да жалосније не може бити, а која је већ свуда у Европи изгубила кредит, а која је последни покушај Савет пашини показало, којој напошљедку недостаје новца ни за редовну државну управу, неби се, без некоме, издигла тијем најпреднијем и великијем трошковима, које јој доноси савишање и држање војске на окупу.

Ко тако суди, мора се запитати: због чега толика спрема и против кога је управљена? На то питање органи нишега јавнога мишља, и ако их се ближе тиче, нијесу се изјаснили, а страво новинарство, дало је већ различити одговора.

Једни су мишљени, да су унутрашње околности узрок овим покретима, а неки, да Султан, и садашња му влада, по сваки начин хоће, своје снагу изједну, да осигура мишљенство престола. Но Султан, кажу, има разлога да се

боји револуције, ако тијем погази закон пророков и своје куће, јер улема и цјеловство турско неће никакво с миром допустити, да се погази постојећи стари закон. Да би се дакле могућа буна при изводу жеље султаноше, одклонила или, појавила се, одмах угушила, турска је влада зела, на сва највиша мјеста поставила своје поуздане људе, а исто тако и војску припремала.

Ово наводио само као мишљење, а неопклањано му особите пажње, јер тешко је вјеровати, да би у ово доби турски државници предузимали дјело, које би дало повода турској револуцији, која би без сумње изазвала и хришћанску.

Други, ножа с више разлога, мисле, да је порту привукла на ове припреме тежак Аустрије за Босном, којој се приписује и збором аустријске војске у Хрватској и Савонји, које су се за „капеларство“ скупили код Карловца и Винковаца. Ако ова сумња покрене турску владу, онда би могло имати и треће мишљене мјеста, да кретање војске око српске границе, хоће она да „има Србију на оку“.

Био би сумњиво, а и неуспјешно пагађати, на којој је страни прави разлог, али се с извјешношћу може из свога тачности, да је ситуација врло озбиљна. Турска се не може укљонити великијем догађајима, било, да их њено равнито стање изазову, или да она буде изазвана, било да се нико не догоде.

У првом случају ми, у најужој војку, српски народ, не можемо остати равнодушни следници онога што ће се догодити, у другом случају не свијемо пропустити да и та „згодна прилика“ прође, а да највише тежиња од пет вјесков не дамо стварни облик.

Све ово у кратко речено значи, да је *наше вријеме* близу.

И то је све, а у исто вријеме и најјавније, што ми изводио из садашњег положаја Турске.

Прека томе јасно је, шта нам ваља чинити. Политички засебности и мудроста, коју је у нас родно или улема велике дипломације или инитоване вој, мора, јер треба, да буде крај, а да наступи рад споразумни, сложни и — одважни, за сваки час готови.

РУСИЈА НА ЦРНОМ МОРУ.

Русија је могла стогодишњицу свога важнога положаја на црном мору славити са особитијем задовољством са трајним поносом, јер је та слава нови тријумф њених над јевропским силама, које су недавно тражила славу у томе, да с Турцима против Руса ратују тобоже у име слободу црнога мора и независност Цариграда сачувају. У томе неравној боју Русија је била поражена, а побједитељи се обавезујуше изјаснити да су понизили страховито им царство.

Управо оне силе мишљаху у својој за чудо надутој и управо законисленој политизи, да ће уследом мира, које су диктирали на париској конвенцији г. 1856, овјеквјекити понижење Русије. Тај услов није био окрвене области и ограничење моћи побјеђенога противника, што би се оснивало на ратном праву и одговарало узроку и циљу рата, него је он био охол, а рђаво прорачувано презирање достојанства, вријешће карактера Русије. Узрок је рата била славно оште прихваћена политичка догма, која је из страха поника, да Русија са свога црноморског положаја особито од Севастопоља може за-

владати слободом црнога мора и Цариграду влада грозити. Да се то страховито одклони, требало је Русију истиснути из њених положаја на црном мору. На то били су по узроку и циљу рата политично, а по успјеху ратно-правно олаштени. Али савезне силе следиле су другу политику. Они су захтјевали од Русије само уступљене владе области дунавскога ушћа, а оставили су јој сву осталу њезину црноморску област, под условом да не сије тако ни поворска утарђења ни ратну флоту имати. Тај је услов био јака уздача Русији, јер за цијело њене понижена једну државу, кад у несретном рату са свијем изгуби једну провинцију, него влада је задржи, а није господар у својој кући, него се мора владати по туђим циљима. Но и осим тога услов је тај и постојећи политички, јер се највише могло знати, да ће Русија колико узмогне обилжавити тај услов и радити, да га се час преје ослободи.

У томе погледу побједоносна Пруска поступила је много боље са побјеђеном Француском. Предпоставка, да Француска из Штрасбурга и Меца влада Њемачкој грози, посједочена је више пута искуством, и много је основанија, него предпоставка, да руска флота од Севастопоља пратети турско царство. И Бизмарк није за то држао за целесходно, да Француска остави Елзас и Лотриншку, а само да им заповједа, да Штрасбург и Мец разоре и да им забрани, да у омијем провинцијама несину држати више војске, него што им је потребно за обично стражавање. Дало се предвиђети, да би Француска таква услов нико што више обилазила и прву прилику гледала, да га се отресе, као што је то и Пруска увијекла, кад ју је Наполеон I. обавезо да не — склде више војске од 40.000 држати. Са прускога гледишта такле политично је основно и успјехом оружја оправдано, кад је Бизмарк рекао: „Ако хоћемо да ослободимо Њемачку с ове стране од постојане опасности, морамо узети Елзас и Лотриншку и теритије као и цијелу област њеној војској посјести.“ Наравно да с тијем није ни онде ставило мир утврђен, али свакојко је одношај Њемачке према Француској повољнији, него што је био према Русији онај јевропских сила, које су у париском конгресу учествовале. Ако хоће Француска, да спот добије Елзас и Лотриншку, она мора јавно зарити с Њемачком, а напротив париске уговарајуће силе, влада Русија неби више хтјела да држи услов мира у погледу црнога мора, морале би наново ратити с Русијом, да одрже резултат крискога рата. И то је скоро Русија учинила, и оне силе нијесу биле у стању овет зарити с Русијом, него су радиле било прегорети много слављену добит крискога рата.

Као што је сваки увијавни политичар још г. 1856 могао предвиђети, Русија није ни тренутка пропуштала, да у Николајеви, на азоском мору ради на обновљењу своје црноморске флоте. Протест уговарајућих сила због тога одбила је петроградска влада позивом на сви парижки уговор, који је како по својој садржини савршено неополитички, тако и по форми врло неспоран. Русија је доказивала, да се услов мира једно на црно море односи, а ушћа великих ријека и азоско море да нијесу црно море. Против тога доказивала је јевропска дипломација није могла ништа и силе нијесу нашле за добро, да логичнијем закључцима Русије одговори с товошима. Напошљедку је квал Гориков употребио праву згодну прилику, да силама на просто изјави, да Русија неће више да зна за одређења парискога трајати у погледу црнога мора. Русија се мудро притужила, и за дивно чудо брзо опоравила и овет осмјалила, и силе које су мислиле да су са славном црноморском побједом, Бог зна какве спасоносне савезничке одношје створила, оборале су државни ред јевропски и у великој међународној политизи створиле су савршену аваритију. И тако је могла

Русија с поноватам поуздањем поцењени парнички уговор и бацити га свакога пред ноге. Владе су биле веома непријатно изненађене и показивале се у први мах јавно зловољне. Но шта да ради? Русија ни је јасно изишла: „Ако вам није по вољи која одлука, припремите ја је; ја сам готова да вас дочекам“. По силе не бјеху ни мале вољне, да подигну руску рукавицу, дадоше вољу да невољу, и приклонили се одлучној вољи Русије.

И тако је Русија без крви крви, једном једином дешешом повратила све, што је Европски ратом изгубила, задобила је значајну побједу над својим бившим непријатељима, ступила је поновитим и одлучним поразом опет у први ред европских великих сила. Погледом на тај велики догађај добила прославањем стогодишњице руске власти да црцне жору особито значај. Русија није тој глави дала велики сјај ни буични карактер. И то се мора похвалити као племенити обзир на садашњи односи пријатељства према негдашњим непријатељским силама. Али иудацистичка јевропска жљо се занимала том руском славом, а велика славенска црковна слава је тијел опет чудан тријумф и то над вулгарним либерализмом.

Француско-англишко-турски савез против Русије, у којој су одасније начино Аустрија и Прусија помагали западним силама, поддржавали су сви либерални левоти јевропски, особито аустријски, као свети рат за слободу и цивилизацију а због пораза Русије, или како су они мислили, вјечитоме прилику сјевернога виха, радовали су се прекојерно. Кад је Горчаков разбушио парнички трактат, подигли су они узакну грају и пријетњу на Русију због те „аркосте“, и позвали су сву Европу да руском кабинету противстава свој вето, и кад тога неби у цијеломе стању либерализма зајеле са јеврејима о „непоштењу и негладству“ Европе. На гае чула, ти исти либерали савили су сада и сами руску црноморску славу, као да су на то били позвани. То показује чудан обрт мишљења и назора о положају Русије и одношима према њој.

Негдашњи Русождери напустили су са свијем своје политично вјеровање, да руској влади из Севастопоља само једна штетна треба, па да о својој Париград, према да то дога нећ одавна закључна обора. С мора није Париград никад био у опасности од Руса, а јесте г. 1829 једна руска војска под Давишнем прешла Балкан, па би извјесно и у Париград дошла, да јевропске силе нијесу Русију присилале на мир.

Исти либерали напустили сада и ту предпоставку, да Русија хоће по сваки начин да освоји Париград, и у неву стаљно да влада. Могао је тај план у много споминатом тестаменту Петра Великог и стајати (ако т. ј. постоји такав тестамент) и збоља је велика царица Катарина II, хтјела да изведе тај план, истина не да сједнини Турску Русији него само да у Париграду подигне ного грчко царство под једним руским знавом. Но дакле не негује више тај план ни један разборити Рус. Русија је увидјела, да би се то могло створити једино побједоносним ратом не само против свију јевропских сила, него и против вине народа, и да би се Русија, и кад би била могућна таква побједом, изаждла распаду, кад би хтјела у исто вријеме владати у Петрограду и у Париграду.

Русија треба сву своју снагу, да своје велико задатке испуни у своје садашњем горостасном царству. Ово славенско или-царство у два дијела свијета доства је за себе један свијет, просторе се од Пољске до Камчатке, од тужних Архангелских востара до љубких пртога Андије, од иривних пустина азијатског леденог мора до живалних зеленила прекокавказког и Амура. Ово доследном и енергичном политичком постигнуто проширење царства рускога сматрао је првљком овогодинашним црноморске светковине сав свијет са поштовањем и тајем је Русија славна тријумф казан ни једна држава не може очекивати. (Рет.)

ПРЕОБРАЖЕЊЕ.

Своинствено овај чланак из „Заставе“, која је први израз српскога народа у Угарској, и обрвањем, да нави читаоци познату расколнакње народа како садашње, тако и прсма будућности.

Ово је 25.то преображење постје овог, што је било прво, кад је владатељски дан у српским

православним државама прославањем такође као дан „Великог Војводе“ војводе српске, и кад је „Јуначки и слава вјерни народ српски“ умјерен о „највишем благоволењу“ — и сад 25.годишњи јубилеј тога „Абсолутног“ благоволења, преобрати у „уставно“ негодовање.

Но није нам нијера бацити се с периодом времена, којој је средина уздиже „војводовине српске“ без услова и јамства за политичку јакност, и културни развјатк народности српске, и којој је крај да се послужимо ријечима једног „умјереног и лојалног“ посланика огорчење.

Ово је двавут седно преображење од оног времена и преображења, кад се у Новом Саду светковала тељелја стогодишњица; кад је Српство у Новом Саду испуњено пљавало у олушевљењу и нади; кад су Јокаи, Толаи и други Мађари Србина дружали, и братински им стискивали руке, умјеренојући их о искренности и правдољубљу Мађара; но кад прође првих седам година, и кад се уставна браћа наша винуше у седно државне власти, политичка вобратинства преобрати се у политичку „бича и зоби“, и за других седам година преобрати се братинско стискивање руку у притискивање на политичном, у комесарирање на црквено-народном пољу.

Но није нам нијера ни о тој цијелој периоди писати, ни у опште о преображеним највишем благоволењу, и „уставном братинству“ према нашем народу.

Ми ћемо да бацимо поглед на кратко пријесе од прекласког до овогодинашег пребражења, с питањем, јесмо ли се ни у чему преобратили?

Борба од 1861 године како на политичном, тако и на црквено-народном пољу имале резултат: да је од мале четине бораца постала велика војска, па да се четина сама међу тим разарла, и један јој је дно у противни табор прешао.

Облик конгреса за преображење год. 1872, саваног позваја свијетт и државној власти: да је народ сујски једнодушан, и то у слободуном правцу.

Конгрес стајаше као једна салага, која се не дијели, и у којој „швадиру“ мјеста нека.

То је узвине тренутак у српској историји! Конгрес од г. 1872 и у свом разрешку подказа се као морална снага, која је одолела злонајереној навали одишине владе, и која је уједино показала све пошмекше, што га српски конгреси у тељују времена подијети моралоше.

Конгрес би прије формалнога састанка разријешен, државна власт ступи у јавну свезу са већим дијелом јерархије српске, и са великим клопотом, са звакетом наљува, у пратњи агената и увода ступи бар. Мајтења на позорнице.

Јавна је тајна била, да је била циљ: да се притиском произведе у народу процјеп народности да се образује тако звања „средња, или ти умјерена“ странка, па да се овој задобје већина у народу и конгресу.

Мајтинсање за скоро годину дана не доведе до пожељеног резултата.

Народ се не даде ни застрашити, ни слоинити.

Мајтински би позван; настаде ера комесарирања највише без мајтинсања, па онда и без комесара. Мајсторисало се. Шувано се. Покушавала се средња странка, и „вијонери“ правинне вост између не, и наше црквене реакције.

Није се даљо.

Конгрес би сазван. Народ изабрав већном исте посланике, а с малим изузетком и остале посланике од правца народне странке, позваја, да је остало исти, и у истом правцу.

Државној власти и опет је главна циљ била, разбити салагу народне странке, разорити једнодушност или на једнодушност граничећу већину у конгресу, и то је био поглавити унутрашњи узор невољернеу изабранка, који би не само оличаво саламега, него и почта будућег јединства био.

Не може се тајити, да влада није у томе успјела, премда, штово би Радоић рекао — само у нечех.

Зајста је за даљно чудо, да се једна странка, и то у Срба, тако дуго у таким јединству одржала.

У Европи је у опште настала струја реакције, у драна навраг.

Доба је ово доба распаднаја и преображаја странака.

У Мађара се највише леваци, па онда још већма десница распадоше на више кракова, и икако доћи до консолидована странака.

У Чеха и Словена који као „салага“

стојаше, све се већма шири јав између „стариш“ и „младиш“ Чеха и Словенаца.

Као зашто да и у Срба неби могло тако бити?

Мађарско странко цетива главо се око државне власти и вине пробавља — шта као зашто се и Срби неби око „крав“?

Младо-Чеси и Словени истина разлазе се са „стариша“ одијајући се од свезе са „еулазицима“ и „уатранонтанцима“; али зашто се и у нас неби користио навраг!

Није ли доста, што и онако противници огоре и с ребара, и околности притискују тако, да нево умјеравање и удешавање корачања и по себи резултира, није ли доста, морати отршити једну, другу ли пресаву и повреду права, интереса, и достојанства народног, него још читаво поновати се неким „умјереношћом“, са десница опортуности, која је без комаса, и која се по томе не може, а напосредку неће се ни сјети навути од обале комесарства, и владина „надачућа и мановања“?

Међутим ми смо увјек дјелни, и дјелимо политично од црквено-народног поља.

Што се првога тиче, ту немамо повода нити уступању, нити узимању. Док год Мађари државну мисао истовјетују са својом народности; док год им је мађарска државна мисао то исто што мађарска народна мисао; док год се они и у законодавству и у управу руководе искључиво интересом своје народности; доде је положај нашег, као и осталих немађарских народа према њима и њиној савладајућој влади означен самог природом обране наше народности, и тај беден внако тим мање повода и разлога извустити, што и друге народности, сад све више улазе у политичну борбу, и што је снага и удина мађарски очевидно у опадању.

Што се тиче црквено-народног поља, то је наше рођено поље, на коме државној власти нека другог мјеста, осим из далека лажити, шта се ради, и приликом ријешења пријетбе правити. Сав политички интерес државни поврљен је са избором и потирком митрополита и патријарха, и ту престаје престаје свеко комесариство, или другичје владљиво вјешање државне власти у саборске расправе, и одлуке. Оно пак, који и у томе усху бити „кнаба“ — узети немо ни око. Сад нас неће више задржавати зебња, или пријетња разријешења, и изузетнога стања од заступана стварнога програма народне странке у црквено-народним стварија.

Неће до нас бити кривине, ако се због тога народна странака раздвоји.

Као што је конгрес о преображењу г. 1872 одбором својим државној власти показао моралну снагу народа, с којом рачунају ваља, и с којом је влада ове године више мање рачунала, тако је конгрес од г. 1874 први избором својим показао, колико умје цинити и поштовати просвјетљеника, који је пријатељ народа, а други избором својим показао је, како се противницима народа одмастити умје и може.

Избор бившег романског митрополита за митрополита и патријарха српског значи побједу конгреса и народа српског над српском јерархијом, и пријерије са државном влашћу на црквено-народном пољу.

Даље ће зависити од поступка како повога митрополита-патријарха, тако владе према конгресу и народу српском у црквено-народној ствари.

Ми немојмо ни тежњу, ни задаток, да се лично и приватно утвече у давање савјета или обавјештења митрополиту — патријарху; нама је довољна јавна свијет, рад, и контрола. Не надјемо се, да пон митрополит-патријарх неће заборавити, да је он изабран од конгреса слободуине народне странке и то не само усљед изучнога положаја, него и у вјери, и нади, да ће новоизабраник бити такођер пријатељ и напреднији уставног у цркви, народу и општинама, и да ће се у тешици, и у нечех непознатијим околностима користити свијетом народним пријатељем, и првог изабраника народног.

И тако са овим поштовањем, које нам већ и само уважење конгреске, и тиме народне жеље и воље, задјеје, и са придрживањем оне слободу, коју нам даје дужност јавног гласања народног, предустрамо свечаност преображенске инсталације новоизабраног митрополита и патријарха са поздравом и жељом, да се постије преклањског

у пројектима народа српског, са овогодњишњим от-
очним бар на црквено-народном пољу прображе-
ње јерархије српске!

ДОГАЂАЈИ У СВЈЕТУ.

Бонапартисте у Француској сави
нову побједу. У кантонском департману изабрани
је њихов кандидат за народнога заступника са
40.795 гласова против републиканскога, која је
добила само 28.172. О овим избором показали
је бонапартска странка, да јој моћ расте. Без
сумње много је томе допринијело и бјегство Ба-
зенова о коме су вође те странке разгласиле у
народу да је он за то изишао из апса, да се оп-
ет појави у Француској, јер ће се царство ско-
ри прогласити.

О бјегству Базенову још једнако пишу и
различно суде француски листови. „Журнал де
деба“ држи базеново бјегство крочишном невојни
владе, која нема уз свој опстајак никакву ауто-
ритета. У истом списау пише и „Монитер уни-“,
а „Универс“ више, да без краља нема ауторитета,
та, без којег не може остати ни један начел-
ник државе. „Републик фр.“ приписује успјех
Базенова бјегства великом утицају, што га има-
ју Бонапартисте код хијерархије. Тјеров орган
„Бен публик“ мисли, да је Базенов узак само
пошљаница онога система, по којем су сва јавна
вјеста раздјелена међу Бонапартисте, који су
иновом доказали, како је неизвјерно дрвога
њихово пропаганда.

Жена Базенова писала је министру унутраш-
њих послова 4. о. м. писмо, у којем му припо-
вједа, како је Базен побјегао. Говори, да је саво
она са својим рођаком, јединим Мексиканцем, у-
чиница да Базен побјеже и њих двоје лично да
је га прихватио из затвора. Начин изабављења опи-
сала је врло романтично. Мисли се, да је то писмо
писало Руе, главни вођа Бонапартиста, а у цијели
да се сачувају од казни чувара острва Маргарит-
те, који су без сумње били на руку Базену, јер
Базеновица и који министра, да не гони оне „пе-
нице“ људе.

Бриселски конгрес у досадашњим сјед-
ницама својим примио је из рускога предлоге
оне парграфне, који говоре о ратујућим странама,
о допуштеним и забрањеним средствима, да се не-
пријатељу шкоди, о опсади и бомбардовању, о
шпијунима, ратним заробљеницима и развештању.
По код одјека о војничкој власти на непријатељ-
ској земљи појавила су се врло различна мишље-
ња. Како изгледају, мало је изгледа, да ће се иза-
сављеници споразумјети у томе, за то ће се конве-
ренција ограничити, да изјави само своје напоре
и жеље, а да не додесу никакву одлуку. По томе
конгрес би се јаво до који дан разлика.

У Италији још трају немира, које су ин-
терационалици изазвали. Сад су и у Фиренци
покушала буну, али ни је осуђен на вријеме по-
купај. И италијански листови саопштавају један
револуционарни проглас од интерационалаца, у
којем позивају „све пролетарије Италије“, да от-
почну рат. По влада је прихватила се врло енер-
гичнијех мјера и тешко ће за сада озбиљнијех
немира бити.

Из Шпаније певајући о новим бојевима,
али је извјесно да се Карлсте јаво спремају,
јер држе, да им је близу вријеме, када ће им
задобити потпуну власт у Шпанији, или бити
повлађани. То се види и из прогласа, који је
Дон Карлос изписао на јеронске силе. Он се ту
представља као законити краљ Шпаније и кон-
статира, да већ сада фактивно влада у цијелој
Шпанији. „Као такав, вели, обраћа се хришћан-
скајем силама, које не могу бити риводушне
према судбини једнога великога народа, којег
разврата моћно дјелује на разврата свијета. Ја
желим, да не свак позна. Желим, да не суде по
војни дјелују, а не по општању, које се против
коне сина. Желим, да хришћанство, ако хоће да
се ријеше за мене или за ову безизумну владу,
схвати провајљу, која раставља краља од
неправичности ових залесенља, те се учини
диктаторима. Ја само слушах глас дужности
и љубави према отаџбини, кад се ослањам на
србу оружја да добијем круну, пошто сам већ
сва мирољубива срствана исприну, да сачувам ми-
лу отаџбину од ужаса шпанске г. 1793.

Бог ми је помогао и ја сам постигао права
избјешит, који хладом Шпанолана свири дан
потврђују својом најчистијом крав. Јеронца зна,
да сам ја без оружја, већ новца саставно војску
од ових, које ми је дало пожртвовање и оду-

шевљење једнога великога народа. Ја сам побио
непријатеља ће гођ сам у боју нашао и само сам
се један пут покушао пред десет пута јачом ар-
тиљеријом и војском његовом. И то стратегично
поступање код Балбауа, ће једнога ми човјека
ни тона неизгубих, обило ми се наградио по-
бједом код Абарцуе. Ја сам већ пред капитама
јависао и близу је час, када ћу ту војску
републиканску савршено уништити“. За тим
говора, како су његови противници сурови, а ње-
гово поступак „благо и племенито“. И кад је
већ препринула сваку мјеру републиканска стран-
ка својим изабављем и убистава, „морао је и
он криве предати строгости закона, па и онда као
заштитник интереса и живота којих поданика био
сам уздржана“. Дале вјерда Дон Карлос, што је
погубљен немачки капетан Шинт. Ухваћен је,
вели, с оружјем у руци, по закону је осуђен, па
ће и у будуће погубити свакога шпијуна. Стран-
ци, који учествује у грађанској рату, губу
право на заштиту међународнога ратног права.
Навођењу завршује овако: „Ако би се и про-
тив очекивања на каква интервенција покушала,
ни немој, јаки у нашој вјери и љубави, према
нашој земљи, одупријети јој се с истом досто-
јашношћу, као што смо и у почетку рата републи-
канској војсци, када смо имали само пилу људи,
оскудијех у свему. Сјећајући се мученика за
независност, ми немо се борити да побједино, али
немо изгинути до једнога са узвиком: „Живала
Шпанија!“ Али не, интервенције неће бити, која
пријатељска осјећања доју ми то ујереме. Пот-
пуно увјерене имам у безпастност хришћан-
скојех сила и осјећам у мене срцу, да је Бог
с нама.

Ја желим, да сам са свијема народима а у
најбољем одношају и као чувар части Шпаније,
знају јој сачувати достојанство и величину, коју
јој жели и која је најбоља гаранција мира толи-
ко потребнога јој“.

Д О П И С И.

Из ПЬЕВАЉА, 4. Августа. — Најесам вам о-
длично писао за нашега владку, који јесто утје-
хе ништа дојда не дјели у народу своје. Десет
от екендија, турски пријатеља, а наш крошња,
како чујемо понао је из Мостара *) и дошао је
преко Фоче у Чајичине, па ће и амо. Од његова
доласка пашин се свротиња раја, као од каквога
крузије турскога, јер зареди по селима и купи
мирају без милости. Дај ко има, во нева куку
њему, ваља да иде у апе. На сунше вјесто да
мири и измјерује он заваји и распушта жене од
људи, и све за свој ће и да дође до новаци.
Доћи ће и у министир све. Арапела, који је био
изгорно г. 1868, па су га и опет жалосни Срби
саградни, и остали су дужни 200 дуката и ле-
жали су меси због тога мјесец дан у тавница,
док су им изјамани трговци пљевалски. Владика
ја је писао да ће доћи и они сами говоре, да
ни неће бити доста за дочек 50 дуката, а што
ће им узети, што ће је освештати не знају ни
сами. Што рече морају му дати, друге нема, на
црквену земљу, продавали. Такав је наш деспот-
евендија.

Да вам опет јавим о насиљу Колашинца.
30. пр. м. украли су испод Краљеве горе коње
Језерина и Шаранџица, који су одили, да купују
жато и у Пљевља.

Гвоздени пут, који се градио од Соланка и
дошао у Качаник на дну Косаца, прекинут је
сада, више га не граде напријед.

Жито је у нас поскупуло, једно што се пи-
је ни родило, друго, што се чује, да ће доћи
мукесари ејенџици, да купи нову десетину.

Са ГАШКОВА, 6. Августа. — Чујемо да ће
доћи Амаз наша Рачабеговић. Али пашин сав
Он је родом Херцеговац и има двадесет и шест
година, како је једном долазио из Мостара преко
Фоче и отишао био с војском на Ускоке. Но кад
није жгао ништа тако учинити вратио се преко
Језера и Пљевља, па дозволе на вјеру осам Шљан-
кичана и четворцу из Тепаца. Ову осмину
Шљанкичана објеси на вјешала, а ову четворцу
из Језера осјече, да их или вјеша, ја да их
пушти, ако му доћерају сто говеди и то за два
дана и двије ноћи, а ако на урецима дан не до-
ћу и недочеку, да ће их објесити. И за то буду
добри два трговца из Пљевља, који су родом
Дробњаца, Јомо Шећер и Коста Брковић. И они
купе хлајду брава и сто говеди за два дана и

ослободу своја четира брата из Тепаца. Но
Шљанкичани и још једнога Србина с Бобова села
и двојцу из Колашина, свега једанаест објесе
у Пљевља; шесторцију с ову страну Пљевља, на
путу, који иде Старој Србији и Турци га зову
Стајболцада, а пет с ову страну, на путу, ко-
ји иде у Босну и Турци га зову Боснацада. И
држао их је на вјешалама седам дана и није их
дао укупати. А пошто прођу седам дана, оду му
пљевалски трговци и однесу товар капе и товар
шећера и он им тада допушти, да их закопају у
једну гробницу.

Други пут опет дошао је преко Језера у
једно село, које се зове Црна Гора, и узео је ту
14 Срба и кад је дошао близу Гацкога све их
је погубио. И ко ће све побријати, шта је почини-
о, а такав је сигуран и данас, јер вуку главу
нијена, а худ никада.

У Гацко ниже Јањика има четири тавора
низама. Црна раја ништа од зулуна и од копора
и од десетине. Доноси тајни из Мостара, а осли
тога опет гори качичани са све стране, јер Тур-
ци утврђују фортине и све карауле.

Осиа овога имао би, да вам јавим о животни
и ужасни насилиња, која народ траи, од како
га Турци притиште, и која се сваки дан понав-
љају. У Пиви има даје киши и у њима сједи
низама. Подалеко одатле чувају су двије снахе
Вуђина Радовића овце. Изненада нападу их
десет низама и учинише грозно дјело, да вам га
описати не могу.

Шери-Шајиновић, о коме сам вам и прије
писао, највиши је мучитељ српски. Он се све др-
жи паша, кајмак, бимбаша и турскијех великаша,
и он им јадну рају пашка, а они је муче. Шаји-
новића има у Житани четрдесет пушка и сам су
велики разбојници. Краду, боју и осјећају по
Пиви, по фочанском кадињаку и та зна инаски
вјешани Башић и фочански Љубошич, на им
ништа неће, него се још с њима договарају. О
њиховијем многојем зулуњила писаћу вам други
пут.

ЦЕТИЊЕ, 19. Августа. — У прошлу субо-
ту *) обављено је крштење поворођено кнегињи-
це, на којем је дошла ике Ана. Царско-руски
вонсуо г. Јонин уштепао је кући свијетле кне-
жевско породице. Његово Величанство цара рускога,
Александра II. После крштења било је у
свијетломе двору честитање, а у подне објед, на
који су имали част бити позвати сви г. г. чланови
сената, начелници свијех власти и многа дру-
га господа.

Честитамо Њиховијем Свијетлостима Кнезу и
Кнегињи ову веселу свјетлост. Нека и поста
благословом и сваком србом обдарена Бог наш
владарски дох, народом искрено и одушевљено-
љубиво, и испуна једнотеље његове и наше
жеље.

*) У прошлу суботу поворођено је било једно, да ће кр-
штење бити на мана Господице.

Н О В О С Т И.

СРП. ВОЈВОДИНА. — О инсталацији срп-
скога патријарха Прокопија Ивачковића дошле
нам је последња пошта извјештај у цијелој оп-
ширности, који немо у највећем броју свопитици.
Много се било стекло тога дана у Карловцима
народа и депутација из близу и из далека. Бе-
сједа, коју је патријарх том приликом у држави
изговорио и у којој се зајерило, како ће као па-
тријарх радити пријави је народ са великијем о-
душмељењем. Између осталог рекао је: „Из по-
вјерења к мени и служби војој црквеној изабра-
ли сте ме многопоштована господо и браћо за
патријарха, метрополита и архиепископа свота;
(кроз пашч продужи) повратисте ме наро-
ду српском, у ком сам ноника о, по-
вратисте ме цркви у којој сам чин
прилио и у служби св. цркве своје
младе године најдуже и најдешће
до ба живота мога провео. (Громозито
живио! из народа. Патријарху току сузе из ли-
це. Владика Грујић га стизава: Доста је!)

За свето примите господо и браћо, коју
тошду благодарност на војерењу мени узвинок,
примите господо увјерене, да ћу вјестојати и
старати се, да дужност своју чиним (живио) да
правду извршам. (живио) да бједном и спретоу
поможем (живио) по дужности човјечанства и
божјанствену науци спаситеља и избавитеља на-
шега. (Живио!)“

АУСТРИЈА. — Сви и престолонаследник цара аустријског, косто је 10. о. и. пунолетни, направио шеснаесту годину. Бечки листови доишете тог приликом уводне чланке, у којима узносе способности владог цара. Он је, веде, образован за садашњи век и владајуће идеје и кад једном сам буде учествовао у будућњем догађају, мога ће лако у склад довести своје жеље и традиције царске куће с праведним захтевима садашњег времена.

ЊЕМАЧКА. — Извјесно је, да ће цар Вилхелм похотити сворит краља Виктора Еманујла и да ће том приликом проћи Фиренцу, Напуљ и Милан.

ФРАНЦУСКА. — Маршал МакMahon путује по Француској. На сваком мјесту изјављује му народ, да Француска чеже за демократичном владом и да је, неизвјесна политички положај краљ, што сви послови запису. МакMahon нијесу ни мало по вољи такво изјаве.

ШПАНИЈА. — Вјести, да су мадриску владу признале велесиле, неосноване су. Није ју експлицитно признала још ни Аустрија, а француска влада неочекује, шта ће у том погледу учинити влада енглеска. Пруски листови јављају, да ће је немачка влада моћи формално признати тек онда, када добије одговор на окружицу, коју је управила на јевропске силе. Осим Русије одговорице су већ све силе, и пристале су на предлог немачког владе, а то је по свој прилици дао повода оној вјести да су Саравану владу признале већ све власти.

АМЕРИКА. — У сједињеним државама спремају се већ сада за избор председника републике, пролазиће се исти тек г. 1876 обавити. Председник Грант и овет ће се, по трећи пут кандидирати, и има за сада највише изгледа.

СРБИЈА. — Биоградско новине јављају по пешташким листовима (?), да је српска влада закључила у Лондону зајам од 12 милиона франка св 85%, и 7% интереса. Зајам се има исплатити у 19 година, пошто ће се са 2% годишње капитал утрљавати.

КЊИЖЕВНОСТ

Поизи на предплату и на предбрајане исевне изворне pjeske, под насловом

„Нови Пакао“

свијет

J. Сулдешић.

Пjesка ова, коју сам још прије двије године саставно и због важнијих разлога дослени у рукопису задржао, штаба без илустности три врсте грјехова и с овјена заражених грјешника, који припадају оној нашој јужној племену, које је, и по својој политичкој околности, и по разборној гувазкој духу, познано да највећа суђењу у ослобођењу јужног Словенства, то јест: племену Српској.

Ти су грјешници: „Дукатовци, Кајшари и Гого“; на њ се у пјески приједна: или, да се морају огрести својих грдијех грјехова, те да узмојко само тада одговорити ономе свом узвишеном појму: или иначе, да ће грдије по право

Косово свом народу приутоговати. — Ниједна се грјешник у пјески изриком не именује, осим дијалога Брајковина, који се објелито од осталих жуци, и који оно страховито пророчанство изриче, и разлог се томе премучивају ијена у самој пјески изводи.

Овај „Нови Пакао“ наводи се у јамн, „Цјелини пакли свет прететот“, и под шљомом Луцићева репа кријућо се: и пјесника у, тај шако сароводи Данте, коме је та јамн непозната, ма да је он и завирао у сваки нуго свог великог пакли, о којему се о краткијем цртама жив појам даје у самој уводу овога списа.

Пjesка има до пуне 2000 стихова; а по његових нишких вјидних пјесника и књижевника, — као Павлиновића, Традића, Бузовића, Јачића, Зоре и нијех, — којима је из рукописа читана, она је особит појам у српско-хрватској књижевности.

Цијена је за предплатнике 40 новчића, а за предписнике 50. — Рок уписивању теће до мјесеца Новембра т. г. Дућанска цијена повисити ће се на 80 нов. Скупинале претплатника и предбројника, може бити сваки познати домородац и сваки други кој пријатељ, а особито свако славно управитељство народних читаоница и другјех народних друшта.

Ко ову књижицу кући неће се кајати у што је повеће потрошио; и ако се скупе саме 2000 предплатника и предписника, књижица ће у два издања изићи: једно с ћирилицом, а друго с латиницом. Сваки предплатник може изјавити, које издање жељи имати. — Предписници примају се само од познатијех особа, а предплатници од буди кога. Писма се шаљу уприм на име у Котор, прости од сваке поштарине.

Упољвају се свијанска славна уредништва, особито српскијех и хрватскијех новина, да би овојем позиву из чисте брашће узлажкости дали по једно мјестанце у својојем листовима; и то једног пута у свој цјелини његовој, и по два пута још у краткој изводу.

С Неузакте напрема Котору,
15. Августа 1874.

J. Сулдешић.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Брзојав и музике). Председник књижевничке академије знаностих, професор Дивидсон, приошћно је у последњој сједници, да му је Г. Мунфорд показао строј, којим се звуци могу јицом распростраити и да је Мунфорд додво, да је слушао и јасно разбирао гласове, који су из даљине од 800 миља јицом дошли. Мунфорд озбиљно остаје при својој тврди то је научио на азобрјет извадита патент.

(Свијет). Њеси дан зајво је по Татрана овђе оиће свијет и то не само по планинама и гледицима већ гдијем и по продолцима. У Тирозу било је тавофер свијета.

(Кости од јануга). У цигани Готлиха Кома близу Брна ископали су радицијаси неки дивни кости предпотопне велике животиње, и то не само поједину вожда кост, већ цијеле костуре.

НАЈЕФТИНИЈИ НОВАЦ

у Аустро-Угарској може се добити по 50,0, 51/2, 0,0, 60,0, и 70,0 на обраде земље и куће које се под најам издају на више година уз одлагу. Ближа условља излаје

„Општи прометни Завод“
и Setomaša u Bačkoj.

(10—4)

О Г Л А С

КОШУЉЕ МУШКЕ. Прса глатка порубчања, порубци изшарани као пукети, листићи, дрвореза, шупљике, (саго) и везена са мало и много веза, и најбољи парижки специјалитет за отмен свијет, густ и крој женјалин. (Добљаму од голог врата колима). Од шпртинга енглеског јакс као платно 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 ф. Модне и везене 3, 3—50, 4 ф. Шарене крстот и Оксорт 2, 2—50, 3, 3—50 ф. Од ениа и постојана холанд. платна 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 ф. Од ениа и постојана румбург. пл. 3, 3—50, 4, 4—50, 5, 6 ф. везене парижке 7, 8, 9, 10 ф. Румбург. гаће немачке и мађарске 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50 ф.

ЖЕНСКЕ КОШУЉЕ. Од шпртинг платна модне и везене 1, 1—26, 1—75, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 4—50 ф. Од ениа и постојана хол. платна. Модне 1—50, 1—75, 2, 2—25, 2—50, 2—75, 3 ф. Богато везене 3, 3—50, 4, 4—50, 5, 6 ф. Од ениа руком ткана румбург. платна модне 2—50, 3, 3—50, 4, везене 5, 6 ф. са модним уметница и парижки везом 7, 8, 9, 10, 11, 12, ф. Сплавнице са дугачким рукавима 2, 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Везене 5, 6 ф. Корзети реклико са уметница и везом 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6 ф. Фризир огртач 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ф. Гаћице са уметница и везом 1—25, 1—50, 1—75, 2—50, 3 ф. Кошуље за мушку и женску дједу шарене, шпртинг и платнено 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50 ф. Гаћице 1, 1—25, 1—50 ф.

За тризру чаршана, копчава дамњике најтежи 2, 3, 4, 5, 6 ризи дужино 2, 3, 4, 5, 6, ф. Гарнитуре, чаршав и за свако по један салвет, дамњико најтежи за 6, 12, 18, 24 лица 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ф. — Салвети и пешкира копчава дамњике туце 5, 5, 7, 8, 9, 10 ф. Марке румбург. туце 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6, 7, 8 ф. од багист платна 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ф.

50—45 ризи 1/2, широко добро врлина холанд. и румбург. плат. 17, 18, 20, 22, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 60 ф.

Јастук од шпртинг платна клоат 1, 1—25, 1—50 ф. Шпангови 2, 2—50 ф. Везен 2—30, 3, 3—50 ф. Од најбољег румбург. платна клоат 1—50, 2, 2—50, 3 ф. Шпангови 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Везен 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6, 7 ф. Јоргански чаршав копча толико колдико три јастука. Гарнитуре са парижки кушет везом (планој) двије јорганске капе и шест јастука на све четири стране везене 125, 150, 175, 200, 250, 300 ф.

Прса за мушке и женске кошуље шивене и везене од 50 нов. до 2 ф. Парижки везене 2, 2—50, 3, 4, 5 ф. Штрафе и уметца везени (Zugehör) за кошуље, сукње, рекле, јастуке од 10 нов. до 2 ф. риз. Кушци могу својих материја првио руком и машином код мене дати шити, по најновијим парижким моделма.

Еспан шљем рег Nachnahme уздуно, пошито, по најјефтинијој сабриниој цијени, и не пасујеће интраг примах.
Адреса: ALEXANDER STANISCHITS & befugt Wash-waren-Fabrikant, Lugel Nr. 0 1. WIEN.

ХАМБУРШКО-АМЕРИКАНСКО

ПАРАГОДСКО ДРУШТВО НА АКЦИЈЕ ЗА ДИРЕКТИН ПРЕВОЗ ПУТНИКА И РОБЕ ИЗМЕЂУ ХАМБУРГА И ЊУ-ЈОРКА.

ПОЛАЗИ СЕ:

Из Хамонје 1. Јула. | Из Тирингије 15. Јула. | Из Помеганије 29. Јула.
„Фризије 8. Јула. | „Вестфалске 22. Јула. | „Холштајна 5. Августа.

ИШЕНЕ ЗА ПОДВОЗ:

I. мјесто 165, II. 100, III. мјесто 45 нем. талијер.

Банка позјешћа за путнике и робу објављана агент друштвени

Аугуст Болтег, извједник Вилг. Милер
33/34 Адмиралтеска улица у
Хамбургу.

За ПРВУ ГОРУ поштом својом писму јаснију на Цетињу.